O PUBLICAȚIE ÎN INIMA ACTUALITĂȚII: *REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI*

CĂLINA JUGASTRU[*]

Abstract: The *Journal of Family Law* is a publication with a legal profile, dedicated to family relations. The specialized topic concerns the institutions of family law, in their dynamics and in connection with the law of persons, the law of contracts, real rights, as well as with other fields of private and public law. The structure of the magazine resonates with the imperatives of judicial practice and with the requirements of interpreting the law in the literature. The practical and theoretical approaches have as obligatory landmarks the legislative and doctrinal novelties, in the Romanian law and in the comparative law. The analysis of the institutions is based on the practice of national courts and the binding case law of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union. Addressed to legal specialists, but also to all those interested in the evolution and interpretation of institutions, the Family Law Review is a useful tool for identifying viable solutions for the rigorous application of legal norms.

Key words: publications, law, Family Law Magazine, structure, topic.

I. O revistă unicat în peisajul juridic

Proiectul editorial *Revista de Dreptul Familiei* s-a născut dintr-un paradox. Chiar dacă peisajul publicațiilor în țara noastră este extrem de generos – sunt peste 40 de reviste cu profil juridic, lipsea o revistă dedicată vieții de familie. S-au conturat, până la acest moment, două categorii de publicații în domeniul juridic. Revistele cu caracter generalist – o primă categorie, reunesc studii și jurisprudențe din toate ramurile dreptului. Sunt reviste al căror succes este asigurat pe termen lung, dat fiind publicul divers, care se va regăsi în una sau alta dintre rubrici, în unul sau altul dintre materiale. O altă categorie cuprinde revistele dedicate unui segment mai restrâns de drept și de public – datorită specializării. Este o categorie mai „pretențioasă" și necesită eforturi considerabil mai mari. Nu numai publicul

[*] Profesor universitar dr., Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Drept; e-mail: calina.jugastru@ulbsibiu.ro.

este specializat, la înalt nivel, dar și tematica trebuie atent evaluată, selectată și dozată. Un palier al științelor juridice cum este dreptul familiei, are un număr de instituții care trebuie valorificate dinamic, în strânsă relație cu cerințele timpului juridic. Nicio revistă de specialitate nu există în afara timpului juridic. Dacă nu respectă coordonatele practicii judiciare, tendințele internaționale în analizele de doctrină, dacă nu aduce în ecuație deciziile relevante ale instanțelor europene, atunci continuitatea unei reviste se va afla sub semnul întrebării.

Pentru publicul avizat, *Revista de Dreptul Familiei* este expresia actualității. Viața de familie este perenă, vine din zorii ființei umane și se va încheia doar odată cu viețuirea pe planetă. Marcată de patina timpului, viața de familie găsește constant, surse pentru a se reînnoi. În paginile *Revistei de Dreptul Familiei* se îmbină, în mod inedit, trecutul cu prezentul juridic și se prefigurează viitoare legiferări. Instituțiile care au vechime sunt valorificate pe filonul tradiției, dar, în același timp, în spiritul interpretărilor curente ale modificărilor legislației din dreptul român și din dreptul comparat. Instituțiile noi sunt vast documentate, cu privire spre sistemele juridice care le consacră și spre soluțiile curților europene.

Cine sunt autorii *Revistei de Dreptul Familiei*? Cadre didactice universitare, judecători, avocați, notari – în general, teoreticieni care cercetează materia dreptului familiei și practicieni care au pe masa de lucru dosare cu probleme de dreptul familiei. Alături de nume consacrate, sunt prezenți în paginile revistei și tineri care au contribuții semnificative la știința dreptului familiei. Alături de autorii din țară, profesori și practicieni de la universități din Spania, Portugalia, Peru au publicat materiale ce conțin probleme de drept național și comparat al familiei.

Experiența intensă a celor patru ani de existență este mărturia faptului că *Revista de Dreptul Familiei* a devenit partenerul indispensabil al profesioniștilor dreptului, constant conectați la actualitate. S-a dovedit că nu numai juriștii, dar și tinerii care se pregătesc pentru viața juridică, răsfoiesc cu interes paginile revistei. Doctoranzii, masteranzii, studenții la facultățile de drept, în general, valorifică această resursă bibliografică, în contextul pregătirii academice. Fiecare apariție editorială, în perimetrul revistei, confirmă faptul că problematica este inepuizabilă, iar resursele celor care o pun în dezbatere sunt mereu documentate, actualizate, în ton cu doctrina și practica judiciară națională și internațională.

II. O tematică luxuriantă – „viața de familie"

Viața de familie nu s-a simplificat, odată cu trecerea timpului, așa cum, probabil, ar fi fost de așteptat, într-un domeniu care nu se află în prima linie a schimbărilor. Cadrului clasic al căsătoriei i s-au alăturat (complementar) uniunile de cuplu, care implică statut patrimonial distinct. Simpla coabitare de fapt și parteneriatul (ultimul, intermediar, între căsătorie și concubinaj) sunt circumscrise, din perspectiva standardelor europene, accepțiunii largi a „vieții de familie". Literatura de specialitate enumeră, între criteriile de determinare a vieții de familie *de facto,* conviețuirea membrilor cuplului, durata relației, împrejurarea că au

demonstrat stabilitatea relației având copii împreună[1]. Aliniată terminologiei extensive, Curtea Constituțională a României a afirmat că, deși legea fundamentală nu definește noțiunea de „viață familială”, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că aceasta nu este restrânsă doar la familiile bazate pe căsătorie, ci poate include și relații *de facto*. «.[...] există *„viață de familie”* și în cazul unei relații de fapt echivalente căsătoriei, așa încât Curtea Constituțională constată că rațiunea reglementării dreptului de refuz al audierii subzistă și în cazul persoanelor care au relații asemănătoare acelora dintre soți ori au avut relații asemănătoare acelora dintre soți cu suspectul sau inculpatul, de vreme ce scopul substanțial al instituirii acestui drept îl reprezintă protecția *„vieții de familie”,* având o importanță majoră în societate, indiferent de existența unei înregistrări formale» (parag. 35).

Un demers de dezvoltare a ansamblului problematicii publicate până la acest moment ar ocupa un spațiu consistent. Vom exemplifica aria de abordare a subiectelor, în raport de fiecare dintre secțiunile revistei.

III. Structura *Revistei de Dreptul Familiei*

1. *Editorialele* Revistei de Dreptul Familiei

Rubrica *Editorial* marchează singularitatea revistei în peisajul publicistic de specialitate, fiind semnată de personalități care nu aparțin vieții juridice. Până la acest moment, editorialele sublimează familia în ipostaze diferite, în cadrul vieții sociale (familia reflectată în istorie, educație, muzică). *Familia este prezentată din perspectivă istorică* în numărul 1-2/2019 al *Revistei de Dreptul Familiei*. Nucleu de structurare primordială a societății omenești, familia a fost dintotdeauna cadrul de existență al societății civilizate. Ca orice realitatea omenească, familia cunoaște schimbări, se adaptează vieții trepidante, însă, în același timp, are o serie de constante. Reconfigurarea familiei este posibilă, într-o anumită măsură, în condițiile în care se poate păstra echilibrul între datul natural și tehnologie[2]. *Editorialul numărului 1/2020* este o lecție de viață pentru familia soț-soție-copii, pentru familia - colectivitate pe care o închegăm la locul de muncă, pentru familia - patrie, ai cărei cetățeni suntem și, deopotrivă, pentru familia cea mare, în care ne regăsim, ca cetățeni ai planetei. Se întâmplă să nu împărtășim, cu toții, aceeași viziune asupra valorilor sau asupra semnificației unei vieți bune din punct de vedere moral. Dezacordurile se pot transforma în conflicte, iar conflictele se pot converti în catastrofe. Cum evităm catastrofele și cum dialogăm? Argumentele și mecanismele sunt extrem de complexe, pentru că ființa umană este sofisticată[3]. Lecția de viață este

---

[1] A se vedea, Cristina Nicolescu, *Dreptul familiei*, București, Editura Solomon, 2020, p. 6, inclusiv cauzele indicate: *X,Y,Z c. Regatului Unit*, 22 aprilie 1997; *Kroon și alții c. Olandei*, 27 octombrie 1994.

[2] Ioan Aurel Pop, *Gânduri de început... Familia şi evoluţia sa,* în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 1-2, 2019, pp. 21–23.

[3] Mircea Dumitru, *Cum dialogăm cu cei cu care avem dezacorduri profunde? Despre toleranţă, caritate şi failibilism epistemologic,* în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 2, 2020, p. 22.

o excepțională pledoarie pentru respectul alterității și pentru toleranță. Nu putem conviețui nici în familia restrânsă la căminul fiecăruia, nu putem rezista nici în familia planetară, dacă nu înțelegem aceste cuvinte cheie: alteritate, respect, toleranță. Așadar, ori de câte ori ne supără ceva sau cineva, să ne întoarcem la aceste pagini de editorial și să revedem soluția: se poate dialoga, cu oricine și despre orice, dar sub condiția renunțării la orgolii (mărunte) și foarte, foarte multă generozitate.

Familia este surprinsă prin prisma pandemiei și a tehnologiilor care au favorizat distanțarea socială. Intitulat *„Singurătatea colectivă”, editorialul numărului 2/2020* evocă, nostalgic, familia de odinioară: „Imaginea idilică a familiei, strânsă seara in jurul mesei colocviale, dupa cină, în sporovăieli benigne, a dispărut demult: bunica, cea din balansoar, cu o pisică, mereu somnoroasă, în poală, a căzut din istorie, cu ghemul de lină cu tot. Mama este într-un relativ departe, întoarce un bolnav de pe-o parte pe alta, tatăl, mereu morocănos, speriat, dincolo de aparențe, pentru viitorul locului său de muncă, iar copiii (se spunem doi, în favoarea demonstrației), fiecare cu telefonul lui, cu viața lui, cu angaralele inchizitoriale impuse de online-ul neproductiv. Masa aceea rotundă, din mijlocul sufrageriei, acumulează praful singurătății”[4].

Prin filtrul muzicii și al procesului educațional, editorialele anului 2021 ne transpun în realități îngemănate vieții de familie. *Editorialul numărului 1/2021* pune în lumină rolul familiei în destinul marilor compozitori: „Familia a asigurat, pentru o parte dintre muzicieni, echilibrul și stabilitatea necesare concretizării unei opere fundamentale, nepieritoare, iar pentru alții, tocmai absența familiei a potențat, alături de personalitatea fiecărui creator în parte, sensibilitatea și zbuciumul caracteristice astăzi pentru întreaga lor creație sau a oferit libertatea necesară și dorită de acțiune pentru dedicarea totală, în plan artistic”[5]. *Editorialul numărului 2/2021* reamintește că educația este o prioritate, iar în vremuri de pandemie, este supusă unor rigori desprinse din realitatea „lebedelor negre” – acele evenimente rare, dar cu impact major, care adeseori fac ridicole predicțiile pe termen lung. „Ce fel de educaţie trebuie să oferim copiilor, pentru ca ei să facă faţă provocărilor şi oportunităţilor existente când ei vor fi adulţi? Cum putem, într-o lume foarte schimbătoare, adesea impredictibilă, să răspundem la o asemenea întrebare? Ce competenţe trebuie formate azi în educaţie astfel încât copiilor să le fie bine în economia şi în societatea de mâine?”[6]. Parcurgând editorialul, înțelegem rolul metacompetențelor viitorului, în ansamblul dezvoltării personalității copilului (sunt prefigurate cinci astfel de metacompetențe – autodisciplina, antreprenoriatul, gândirea de designer și autonomia).

Editorialul numărului 1/2022 este o frântură de suflet, de adevăr și de credință: „A fost o vreme, nu neapărat fericită, în care lumea își tensiona existența

---

[4] Cornel Udrea, *Singurătatea colectivă*, în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 1, 2020, p. 21.

[5] Cristian Bence-Muk, *Familia, în cheile „sol” şi „fa”,* în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 1, 2021, pp. 21–28.

[6] Mircea Miclea, *Metacompetenţele viitorului*, în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 2, 2021, pp. 21–28.

în numele Familiei. Preoția la Templu era chestiune de levirat, de moștenire din tată în fiu. Conducătorii construiau dinastii iar filozofii alcătuiau o rețea de discipoli. Modul Mântuitorului Iisus Hristos în care își crește Apostolii ca să înțeleagă Taina Evangheliei este un mesaj legat inclusiv de familie, respect și sfințenie. Din familia propusă de El nu era exclus nimeni. Îndrăznesc să scriu că tocmai marginalii alcătuiau miezul familiei propuse de Hristos drept model. Iar firul de paternitate sau maternitate ce-i unea era iertarea, gest și conținut care a trebuit să fie restabilit prin Întrupare. Pot părea simple filozofii. Mai cu seamă că peste familie și creștinism trecem azi cu tăvălugul vorbelor cu o ușurință nemeritată și neasumată, până la urmă. Ruptă de sacru sau de Altar – la modul sfințeniei proiectului unei vieți în căsătorie –, tot ce auzim despre familie este un simulacru ideologic, o deznădăjduită agățare de drepturi făcute după chipul unei naturi umane congestionate. Desigur, le putem teoretiza ori propune și susține, le putem promova și face din promovarea lor un subiect mai fierbinte decât drepturile ca atare. Când credința și dreptatea devin subiect de manipulare ideologică, de răscolire publică a ambițiilor politice, nici credința – întrupată uneori în religios – și nici dreptul – prins în chipul justiției – nu folosesc celor definite de cei de odinioară: ce-i drept, nu-i păcat!”[7].

2. Problematica *Studiilor*

Ceea ce particularizează abordările reunite în această secțiune, este analiza complexă, de detaliu, care întotdeauna este îndreptată spre imperativul practicii. Autorii pleacă de la problematici generate în practică și sprijină, prin soluțiile pe care propun, munca magistraților, avocaților, notarilor publici, executorilor judecătorești, consilierilor juridici. Procesele civile sunt laboratorul în care se edifică argumentele, se verifică interpretările textelor de lege și se decide soarta familiilor. Duelul judiciar este acerb, iar pledoariile temeinic documentate și probatoriile pertinent administrate, au rădăcinile profund ancorate în informațiile oferite de publicațiile de specialitate. Tot astfel, solicitările părților, formulate în fața notarului public, sunt asociate, adesea, aspectelor de noutate în procedura divorțului și în procedura succesorală (elemente de inedit, de exemplu, în reglementarea ultimilor ani, sunt atât posibilitatea de a recurge la desfacerea căsătoriei pe cale notarială, în condiții bine determinate, cât și dezbaterea moștenirii cu element de extraneitate, conform normelor juridice europene).

Răspunzând acestor necesități, studiile abordează o gamă diversă de probleme. Arealul vieții de familie suscită din ce în ce mai multe dezbateri, pe fondul evoluțiilor legislative și jurisprudențiale. Statele suverane conturează o hartă diversă a relațiilor care pot fi caracterizate ca aparținând „vieții de familie”. Este un spațiu în care mentalitățile și istoria comunităților statale își pun amprenta (în mod pregnant) asupra tipologiei familiilor, drepturilor și obligațiilor membrilor de

[7] Constantin Necula, *Familia – de la sacru în ideologic*, în „Revista de Dreptul Familiei”, nr. 1, 2022, pp. 21–23.

familie, asupra regimurilor matrimoniale, filiației, modalităților de desfacere a căsătoriei ș.a. Viața de familie are o structură complexă, tabloul normativ fiind de o diversitate accentuată. Este dificil, prin urmare, a găsi un numitor comun, pentru legislațiile în vigoare, la un moment dat. Fiecare legiuitor are propria optică, reflectată în soluțiile dreptului național. Fiecare legiuitor face efortul de a identifica soluțiile optime, pentru perimetrul în care se vor aplica reglementările (între frontierele geografice ale statului respectiv). Între factorii care au greutate, la aprecierea viabilității reglementărilor, se numără elementele de tradiție, specificul național, dar și „aspirațiile" rezultate din evoluțiile acumulate în timp, ce reclamă schimbarea sau armonizarea. Alături de vocea fiecărei națiuni, un rol aparte în edificarea vieții de familie este deținut de către dreptul european și dreptul internațional. Fie că sunt adoptate texte de lege care aplicabile statelor membre, fie că intră în vigoare convenții încheiate între statele-părți, fie că instanțele europene pronunță decizii cu forță obligatorie – toate acestea relevă faptul că suntem în prezența vieții de familie care se desfășoară pe segmentul căsătoriei, dar și în prezența relațiilor de familie *de facto*.

O panoramă a tematicii relevă *dualitatea vieții de familie*, ce reflectă fidel complexitatea domeniului și resursele inepuizabile de cercetare. Pe de o parte, dreptul familiei ar putea fi considerat între cele mai „conservatoare" materii – dat fiind soclul profund național. Nu întâmplător, diferențele de reglementare sunt enorme, în anumite privințe. Un exemplu edificator, desprins din analizele revistei: condiția de fond la căsătorie, care constă în absența calității de persoană căsătorită, nu este consacrată în toate sistemele de drept. În timp ce majoritatea statelor o reglementează (cu consecința imposibilității de a încheia căsătoria și, de regulă, cu incriminarea bigamiei), altele o ignoră. Subliniem preocupările autorilor în direcția abordărilor care prezintă interes pentru specialiștii dreptului. *Căsătoria* este dezbătută, atât pe palierele clasice, cât și din perspectiva calificării multiple, determinate de unele modificări legislative, în ceea ce privește setul condițiilor de fond. Dreptul român reglementează căsătoria monogamă: bărbatului îi este interzis să aibă, în același timp, mai multe soții; femeia nu poate avea, în același timp, mai mulți soți. Bigamia este sancționată prin dispozițiile Codului penal (art. 376 alin. 1)[8]: „Încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă". Cauzele care sunt la originea modificării viziunii unor state sunt multiple. Ele au mai puţină importanţă în acest context. Cert este că, la momentul actual, instituţia căsătoriei a suferit schimbări profunde. Căsătoria nu mai este spaţiul în care bărbatul şi femeia pun bazele unei familii, cu rolul esenţial de a contribui la perpetuarea speciei. Instituţia căsătoriei a devenit tiparul sau cadrul juridic în care două persoane (de sex diferit sau de acelaşi sex) au posibilitatea de a convieţui, prin legarea unor raporturi personale şi a unor raporturi cu caracter patrimonial. Căsătoria este actul juridic pentru încheierea

[8] Codul penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial nr. 510/24 iulie 2009, cu modificările ulterioare.

căruia este nevoie ca viitorii soţi să îşi exprime consimţământul valabil în condiţiile stabilite de lege. În acelaşi timp, noţiunea de căsătorie desemnează statutul legal al soţilor, adică raporturile personale şi patrimoniale dintre soţi, precum şi ceremonia care are loc la încheierea actului juridic al căsătoriei. Potrivit doctrinei de autoritate, căsătoria este uniunea liber consimţită între bărbat şi femeie, în scopul întemeierii unei familii, reglementată de normele imperative ale legii[9]. Spre deosebire de alte sisteme legislative, dreptul român conservă tradiţia şi înţelege căsătoria ca uniune posibilă doar între femeie şi bărbat, menită procreării şi perpetuării speciei. Căsătoria este reglementată în mod expres ca fundament al familiei. Aşadar, ea este unicul cadru juridic ce generează raporturi patrimoniale şi nepatrimoniale specifice familiei[10]. De asemenea, căsătoria este izvorul firesc al puterii părinteşti, în condiţiile în care toate celelalte izvoare reprezintă doar o imitare pe cale artificială a celui dintâi[11].

O serie de state consacră poligamia/poliandria, fie ca posibilitate a bărbatului de a încheia mai multe căsătorii (valabile în același timp), fie ca posibilitate deschisă femeii de a avea mai mulți soți, în același timp[12]. Pe de altă parte, domeniul relațiilor de familie este inevitabil aflat sub semnul schimbărilor ce survin la nivel internațional. Ordinea juridică națională a fost frecvent ajustată în raport de dreptul european, de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Una dintre problemele aflate pe ordinea de zi a legiuitorului și intens analizate în cadrul revistei este „*parteneriatul civil*” sau „parteneriatul înregistrat”. În condițiile în care, căsătoriei i se alătură tipare ale uniunilor de cuplu ce exced sferei tradiționale, lucrările de specialitate acordă atenție uniunilor consensuale și uniunilor libere (în concret, parteneriatul și *concubinajul*). *De lege lata*, reglementarea partenerariatului înregistrat lipsește în dreptul român, cunoscut fiind eșecul proiectelor transmise forului legiuitor. De altă parte, dreptul european prezintă un model singular, configurat în Regulamentul (UE) nr. 2016/1104, pentru statele participante la cooperarea judiciară

---

[9] A se vedea, cu privire la noţiunea de căsătorie, Alexandru Bacaci, Viorica-Claudia Dumitrache, Codruța Cristina Hageanu, *Dreptul familiei, în reglementarea noului Cod civil*, ediția a 7-a, București, Editura C.H. Beck, 2012, p. 15; Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ediția a 7-a, București, Editura All Beck, 2002, p. 14. Se menţionează că, în ştiinţa dreptului, noţiunea de căsătorie este folosită pentru a desemna normele juridice care vizează modul de încheiere a actului juridic al căsătoriei, precum şi starea legală de căsătorie, fiind, aşadar, o instituţie de dreptul familiei.

[10] În dreptul roman, căsătoria, numită *iustum matrimonium* sau *iustae nuptiae*, a fost definită astfel: „*coniunctio maris et feminae, consortium omnis vitae, divini et humani iuris comunicatio* (unirea bărbatului cu femeia, realizând o comunitate pentru întreaga viaţă prin împărtăşirea dreptului divin şi uman)”. A se vedea, Romulus Gidro, Aurelia Gidro, *Drept privat roman. Elemente comparative cu dreptul civil şi dreptul procesual civil român contemporan*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2014, p. 97.

[11] Romulus Gidro, Aurelia Gidro, *op. cit.*, p. 96.

[12] Este foarte adevărat că – element de bază al familiei – „căsătoria dezvăluie particularităţi politice, sociologice şi religioase ale fiecărui stat, de aici rezultând o foarte mare diversitate de legislaţii, care, adăugate dezvoltării contemporane, mişcărilor de populaţii, face din acest element de statut personal un teren deosebit de propice pentru multiplicarea conflictlor de legi” (a se vedea, Ioan Chelaru, Ana-Luisa Chelaru, *Străinii în România. Regim juridic*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2016, p. 266).

consolidată[13]. „Parteneriatul înregistrat" este înțeles ca regim de viață comun între două persoane, prevăzut de lege, care necesită înregistrarea în temeiul respectivei legi și care respectă formalitățile impuse de acea lege pentru constituirea sa (art. 3 parag. 1 lit. a)[14]. Actualitatea stringentă vizează posibila reglementare a parteneriatului civil în țara noastră, ca urmare a deciziilor cu caracter obligatoriu pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În cauza *Oliari* (2015)[15], statul italian a fost condamnat pentru absența cadrului legal de recunoaștere și protecție juridică a cuplurilor de același sex. Consecința imediată a fost adoptarea, în dreptul italian, a legii privind parteneriatul înregistrat, ca și cadru la îndemâna persoanelor de același sex. Să amintim doar că, se află în curs de judecată *Florin Buhuceanu și Victor Ciobotaru contra României* și alte 13 cereri – „cupluri de același sex, care se plâng că legislația românească nu le permite să se căsătorească sau să intre în vreun alt tip de uniune civilă și, prin urmare, sunt discriminați ca urmare a orientării lor sexuale și dezavantajați din cauza lipsei legale de recunoaștere a relației lor" (art. 8 citit singur și coroborat cu art. 14 din Convenție)[16]. Una dintre problemele speței privește dreptul la viața privată și evocă *Oliari și alții contra Italiei*. Ceea ce este evident – țara noastră nu și-a îndeplinit

---

[13] Regulamentul (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate a fost publicat în JO L 183 din 8 iulie 2016.

[14] Pentru explicații, a se vedea, Natalie JOUBERT, *La dernière pierre (provisoire?) à l'édifice du droit international privé européen en matière familiale – Les règlements du 24 juin 2016 sur les régimes matrimoniaux et les effets patrimoniaux des partenariats enregistrés*, în „Revue critique de droit international privé", nr. 1/2017, p. 7; CMS Francis Lefebvre Avocats (edit.), *Les couples dans un contexte international: de nouvelles règles en matière patrimoniale Entrée en application le 29 janvier 2019 des règlements européens n° 2016/1103 sur les régimes matrimoniaux et n° 2016/1104 sur les partenariats enregistrés*, disponibil [online] la adresa https://www.flf.fr/sites/default/files/medias/documents/2019-01/Les_couples_contexte_international.pdf, p. 10, consultat la 3 mai 2022.

[15] Pe marginea speței *Oliari*, a se vedea, Corneliu-Liviu Popescu, *L'obligation positive des États de légiférer les partenariats civils entre les personnes de même sexe. Commentaire à l'arrêt de la Cour europeenne des Droits de l'Homme - chambre du 21 juillet 2015, Affaire* Oliari et autres c. Italie, *Requêtes nos 18766/11 et 36030/11*, în „Analele Universității din București", Seria Drept, pp. 35-44; Emanuelle Bribosia, Isabelle Rorive, *Droit de l'égalité et de la non-discrimination*, Chroniques, în „Journal européen des droits de l'homme", nr. 2/2016, pp. 260-263; Simone Marinai, *Recognition in Italy of Same-Sex Marriages Celebrated Abroad: The Importance of a Bottom-Up Approach,* în „European Journal of Legal Studies", nr. 1/2016, p. 11; Leonardo Lenti, *Journées italiennes Turin et Côme, 22 au 26 mai 2017, Concepts, intérêts et valeurs dans l'interprétation du droit positif, Rapport italien relatif au thème n°2, Droit de famille,* Association Henri Capitant, p. 4; Isabella Ferrari, *Family Relationships in Italy after the 2016 Reform: the New Provisions on Civil Unions and Cohabitation,* în „International Survey of Family Law", 2017, pp. 173-176; Julie Ringelheim, *La non-discrimination dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme. Bilan d'étape*, Institute for Interdisciplinary Research in Legal sciences (JUR-I), Centre for Philosophy of Law (CPDR), 2017, pp. 12, disponibil [online] pe pagina https://sites.uclouvain.be/cridho/documents/Working.Papers/CRIDHO-WP-2017-2-JR.Art.14.pdf, consultat la data de 3 mai 2022.

[16] Mihaela Mazilu-Babel, *România la CEDO: 13 cupluri de același sex și legislația care nu permite căsătoria sau orice alt tip de uniune civilă*, material disponibil pe *juridice.ro* (accesat la 20 mai 2022).

obligația pozitivă de a garanta că persoanele de același sex au la dispoziție un cadru juridic specific, care să ofere recunoaștere și protecție uniunilor acestora[17].

Alte analize vizează *efectele căsătoriei* (fidelitatea, ca îndatorire conjugală; încheierea valabilă a actelor juridice de către unul sau de către ambii soţi în lumina diferitelor regimuri matrimoniale; exonerarea de răspundere patrimonială în convenţia matrimonială; regimul matrimonial din perspectiva „celor din afară” – repere de drept internaţional privat ale opozabilităţii regimului; regimul matrimonial cu implicaţii transfrontaliere; locuinţa de familie); *desfacerea căsătoriei* (aspecte substanţial-procesuale ale divorţului ca urmare a separării în fapt a soţilor; rolul acordului de voinţă al soţilor la desfacerea căsătoriei; divorţul din culpă şi culpa din divorţ; regimul juridic al termenului de reflecţie din cadrul procedurii divorţului pe cale notarială; data desfacerii căsătoriei şi unele efecte ale divorţului; ascultarea copiilor în cauzele civile; numele purtat după desfacerea căsătoriei; prestaţia compensatorie şi dreptul la despăgubiri în dreptul român; compensaţiile financiare în dreptul argentinian; reşedinţa obişnuită în contextul desfacerii căsătoriei cu element de extraneitate; interferențe între dreptul penal şi procedura divorţului); *ordinul de protecţie*; *adopția* (consimţământul părinţilor biologici la adopţie; adopţia internaţională; interzicerea adopţiei de către persoanele de acelaşi sex (*rainbow families*); *maternitatea de substituție* (practica instanţelor din țara noastră în ceea ce privește acţiunile privind filiaţia faţă de mamă în ipoteza maternităţii surogat; oportunitatea reglementării procedurii maternităţii surogat în România din perspectiva noilor modele parentale; maternitatea de substituție în dreptul Italian).

Autoritatea părintească face obiectul unor vaste analize în cadrul studiilor revistei, sub multiple aspecte: scindarea autorităţii părinteşti şi „motivele temeinice” care justifică măsura scindării; dreptul copilului de a avea legături personale cu părinţii sau cu alte persoane, în lumina practicii judiciare; interogaţii şi soluţii privind locuinţa alternantă a minorului; *birdnesting* – o nouă abordare a divorţului; opinia copilului în contextul cazului *Sorina*; executarea silită a dreptului de a avea legături personale cu minorul; secretul medical al minorului şi exercitarea autorităţii părinteşti; reşedinţa obişnuită a copilului; aspecte jurisprudenţiale privind eliberarea paşaportului minorului şi deplasarea acestuia în străinătate; regimul juridic al autorităţii părinteşti în Spania). *Interesul superior al copilului* este o temă predilectă, pe fondul multiplicării deciziilor pronunțate de instanțele europene. Astfel, sunt abordate aspecte privind reintegrarea minorilor ulterior dispunerii măsurilor speciale de protecţie; abandonul de familie în contextul interesului superior al minorului; principiul interesului superior al copilului în dreptul Uniunii Europene; consacrarea teoretică și recunoaşterea jurisprudenţială în

[17] În doctrină s-a ridicat întrebarea „Impune art. 8 o interpretare conform căreia sttaul trebuie să reglementeze uniunea civilă între persoane de același sex?”. Pentru jurisprudență asociată acestei interogații, a se vedea, Roxana Rizoiu, *Trei întrebări despre căsătorie și parteneriatele civile,* în „Revista Română de Drept Privat”, nr. 3/2018, pp. 378–383.

context cu elemente de extraneitate. Întrucât interesul superior al minorului[18] este una dintre temele prolifice ale dreptului privat, Suplimentul *Revistei de Dreptul Familiei* (2021) oferă un examen de detaliu al materiilor implicate. Unitatea tematică reprezentată de interesul superior al copilului a fost valorificată cu prilejul conferinței internaționale bienale organizată de Facultatea de Drept a Universității de Vest din Timișoara. Secțiunea dedicată dreptului familiei a beneficiat de prezența specialiștilor, iar rezultatele cercetării sunt reunite, în expresie letrică, în Supliment. Interesul pentru aplicarea riguroasă a dispozițiilor referitoare la *obligația de întreținere* se regăsește în analize privind: obligaţia de întreţinere – un drept al copilului; modalităţi de determinare şi de executare a obligaţiei; obligaţia legală de întreţinere a copilului – o instituţie cu incidenţă în sfera dreptului civil şi a celui penal; obligaţia de întreţinere a copilului major; analiza condiţiilor referitoare la persoana creditorului şi noţiunea „stare de nevoie"; obligaţiile bunicilor faţă de nepoţii minori în dreptul spaniol. Studiile au în vedere *autoritatea tutelară* (rolul şi funcţiile autorităţii tutelare în protejarea persoanelor vulnerabile; rolul şi importanţa anchetei (psiho)sociale efectuate de autoritatea tutelară) și *impactul pandemiei asupra relațiilor de familie*: obligaţiile şi drepturile familiale în vremuri pandemice; coronavirusul şi provocările majore pentru dreptul familie; şcolarizarea la domiciliu din perspectivă internaţională.

Viața juridică este efervescentă, iar aceste câteva exemplificări dau măsura necesității de a fi în ton cu actualitatea. *Revista de Dreptul Familiei* este perfect pliată pe axa actualității, iar procedura *peer review*, efectuată potrivit standardelor internaționale, de către persoane cu înaltă expertiză, constituie un reper al calității. Efortul combinat, al practicienilor și al teoreticienilor este suportul celor șapte numere, publicate începând cu anul 2019 și indexate în baze de date internaționale. Procedura de evaluare este subsumată scopului și obiectivelor revistei: promovarea cercetării științifice, prin publicarea materialelor cu relevanță directă în materia dreptului familiei și a raporturilor de familie, în general. Având în vedere varietatea tematicii și conexiunile cu dreptul persoanelor, cu dreptul contractelor, cu drepturile reale și cu alte domenii, sunt publicabile exclusiv materialele originale, care aduc un aport veritabil la știința dreptului. Consiliul științific este alcătuit din personalități ale dreptului național și internațional, care desfășoară o activitatea prodigioasă, cu precădere în materia dreptului familiei. Informațiile referitoare la regulamente, colegiul de conducere, consiliul științific și consiliul de redacție, sunt disponibile pe pagina de internet a revistei[19].

---

[18] Cu privire la interesul superior al minorului, în diverse materii, a se vedea, Adina-Renate Motica, *Considerații privind aplicarea principiului ocrotirii interesului superior al copilului în caz de divorț al părinților săi,* în „Analele Universității de Vest din Timișoara", nr. 2/2014, pp. 31–145; Cristina-Mihaela Crăciunescu, *Dreptul copilului de a-și cunoaște mama, sau drumul de la certitudine la îndoială*, în „Pandectele Române", nr. 8/2015, p. 96.

[19] https://revistadedreptulfamiliei.ro/

3. *Jurisprudența* și *Codexul bibliografic*

Jurisprudența rezumată și *Jurisprudența adnotată* sunt rubrici care aduc în atenție hotărârile relevante ale instanțelor naționale; selecția practicii europene are în vedere, cu precădere, deciziile controversate ale Curții de la Strasbourg și ale Curții de la Luxembourg. De la un număr la altul, rubricile s-au diversificat. În decursul anilor, secțiunea dedicată practicii judiciare a propus aspecte cum sunt: compensarea obligațiilor de întreținere; acțiunea în tăgada paternității și acțiunea în stabilirea filiației; încuviințarea numelui la divorț; exercitarea autorității părintești; programul de vizitare și principiul interesului superior al copilului; instanța de tutelă și autoritatea tutelară (atribuțiile de control), acordul de mediere privind desfacerea căsătoriei; cererile accesorii divorțului; modalitatea de păstrare a legăturilor personale cu propriul copil în vremuri pandemice (ordonanța președințială); prerogativa părintelui nerezident de a avea legături personale cu copilul său, obligarea părintelui rezident de a aduce copilul în ţară (solidaritatea obligaţiei părinţilor de a presta întreţinere); plata pensiei de întreţinere sub forma unui depozit pe numele minorului de care acesta să beneficieze la împlinirea majoratului și solicitarea de a păstra legături personale cu minorul „în orice locaţie din lume"; exercitarea autorităţii părinteşti în comun; motivele care nu pot determina, prin ele însele, acordarea autorităţii părinteşti în mod exclusiv; exercitarea autorităţii părinteşti şi raportarea circumstanţelor de fapt la interesul superior al minorului; tăgada paternităţii şi imprescriptibilitatea dreptului la acţiune; consimţământul unuia dintre părinţi la părăsirea ţării de către minor sau eliberarea paşaportului (suplinirea consimţământului); identitatea de gen (obligarea persoanelor transgender din România la realizarea unor intervenții chirurgicale asupra organelor genitale ca pas obligatoriu înainte de modificarea indicatorilor de gen din actele de stare civilă – prenumele, sexul și prima cifră a codului numeric personal, încalcă viața privată și autonomia personală – CEDO, *cauza X și Y contra României*, 2021). *Codexul bibliografic* conține o selecție a doctrinei relevante de dreptul familiei, din țară și din străinătate, fiind o rubrică utilă practicienilor și teoreticienilor.

4. Restitutio. *Recenzii*

Dreptul familiei este dinamic, dar soluțiile valoroase rămân un reper, întrucât prezentul este, cel puțin în parte, opera trecutului. Rubrica *Restitutio* evocă problematici perene, asociate stabilirii paternității prin hotărâre judecătorească; filiației față de mamă; noțiunii de interes al minorului; cerinței ca viitorii soți să își comunice reciproc starea sănătății; naturii juridice și valorificării dreptului constructorului pe terenul unui terț, efectelor încuviințării înfierii asupra numelui înfiatului căsătorit; prezumției legale de paternitate a copilului conceput în timpul căsătoriei; dreptului părintelui divorţat căruia nu i s-a încredinţat copilul de a avea cu acesta legături personale; bunurilor comune şi raporturilor dintre părinţi şi copii, ca mijloace juridice pentru ocrotirea căsătoriei şi a minorilor.

Sub titulatura *Recenzii* sunt consemnate reperele naționale și europene ale dreptului familiei. Cursurile universitare, monografiile, comentariile regulamentelor europene recent aplicabile în materia regimurilor matrimoniale și efectelor

patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate – toate acestea sunt prezentate cititorului, ca instrumente indispensabile în aplicarea cotidiană a dreptului. Exemplificativ, dintre lucrările recenzate: Emese Florian, *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiaţia*, Ediţia a 6-a, revizuită şi adăugită, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2018, 617 pagini; Cristina Nicolescu, *Dreptul familiei*, Editura Solomon, Bucureşti, 2020, 581 pagini; Adina R. Motica, *Dreptul civil al familiei. Raporturile nepatrimoniale*, Curs teoretic şi practic, Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2018, 442 pagini; Ciprian Raul Romiţan, *Dreptul familiei. Bibliografie selectivă*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2020, 332 pagini; Andrea Bonomi, Patrick Wautelet, *Le droit européen des relations patrimoniales de couple. Commentaire des Règlements (UE) n 2016/1103 et 2016/1104,* Bruylant, Bruxelles, 1368 pagini; *Le patrimoine des couples internationaux saisi par le droit de l'Union européenne: les règlements européens du 24 juin 2016* (sous la direction de Isabelle Barrière-Brousse, Gwendoline Lardeux), Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 2018, 158 pagini; Enrique Varsi Rospigliosi, *Tratado de derecho de familia*, 2a edicion, Instituto Pacífico y Universidad de Lima, Lima, 2020, 4 volume [608 pagini (volumul I), 608 pagini (volumul II), 912 pagini (volumul III), 784 pagini (volumul IV)].

IV. „Extensiile" *Revistei de Dreptul Familiei. Conferința (inter)națională de dreptul familiei. Premiile* Revistei

Revista de Dreptul Familiei a găsit o modalitate specială prin care păstrează interacțiunea cu publicul de specialitate. Sub egida revistei este organizată anual (în parteneriat cu facultățile de drept din țară și cu editura Universul Juridic), *Conferința (inter)națională de dreptul familiei*. Cele patru ediții (primele trei ediții naționale, ultima ediție internațională) au reprezentat prilejuri de a consolida colaborări, de a sonda zonele de interes ale cititorilor, de a pregăti noi apariții editoriale. Participanții la conferință au avut posibilitatea să comunice cu autorii-speakeri, să clarifice, nemijlocit, aspectele care îi preocupă și să aibă contact cu reglementările, doctrina și jurisprudența specifice altor sisteme de drept.

În același registru de interacțiune, *Revista de Dreptul Familiei* a inițiat *Premiile Revistei de Dreptul Familiei*, un eveniment care încununează realizările cele mai de seamă și personalități ale domeniului. Sunt acordate trei premii: pentru cel mai bun articol publicat în paginile revistei (premiul Eugen A. Barasch), pentru cea mai bună carte de dreptul familiei (premiul „Ioan Albu") și premiul „Ion P. Filipescu" – *Opera Omnia*, pentru întreaga activitate și contribuție a unei personalități la știința dreptului familiei.

V. Concluzii

Dinamismul relațiilor de familie obligă, constant, la dezbatere științifică. Este de esența dreptului, ca soluțiile să se situeze, frecvent, sub semnul discuției. Cu atât mai mult, dreptul familiei este un domeniu complex, a cărui problematică se

află în centrul controverselor, la cumpăna deliberării magistraţilor şi pe ordinea de zi a legiuitorului. De mare actualitate, gama instituţiilor dreptului familiei înfăţişează elemente compozite. Dacă, până la un moment dat, părea că evoluţia anumitor instituţii era sortită inerţiei, ultimii ani fac dovada contrară. Mutaţiile intervenite la nivel legislativ au afectat o parte a conţinutului, aşa încât vocabularul relaţiilor de familie a păstrat şi a inovat, în ton cu realitatea internaţională. „Clasic" şi „modern" se îngemănează în soluţii inedite, la nivelul dreptului substanţial şi în raporturile juridice cu element străin. Amprenta europeană este accentuată, pe fondul adoptării actelor normative direct şi obligatoriu aplicabile în dreptul statelor membre. Universul familiei constituie un teren fertil controverselor, dezbaterilor şi soluţiilor care tind a veni în întâmpinarea vremurilor. Acesta este rostul *Revistei de Dreptul Familiei* – să ofere dezbateri și soluții viabile, venind în întâmpinarea vremurilor.

Fiecare publicaţie juridică are propriul rol în promovarea valorilor esențiale. Facem vorbire de adevăr, dreptate, echitate. Avem nevoie însă de instrumente noi, captivante, adaptate curiozității intelectuale și pasiunii pentru tărâmuri neexplorate ale științelor juridice. *Revista de Dreptul Familiei* are acest deziderat – să fie mereu în tumultul actualității, să deschidă orizonturi neconvenționale și să constituie o platformă de discuție care să depășească timpurile efemere.

Bibliografie:

Bacaci, Alexandru, Dumitrache, Viorica-Claudia, Hageanu, Codruța Cristina, *Dreptul familiei, în reglementarea noului Cod civil*, ediția a 7-a, Bucureşti, Editura C.H. Beck, 2012.

Bence-Muk, Cristian, *Familia, în cheile „sol" şi „fa",* în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 1, 2021, pp. 21-28.

Bribosia, Emanuelle, Rorive, Isabelle, *Droit de l'égalité et de la non-discrimination*, Chroniques, în „Journal européen des droits de l'homme", nr. 2/2016, pp. 260-263.

Chelaru, Ioan, Chelaru, Ana-Luisa, *Străinii în România. Regim juridic*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2016.

CMS Francis Lefebvre Avocats (edit.), *Les couples dans un contexte international: de nouvelles règles en matière patrimoniale Entrée en application le 29 janvier 2019 des règlements européens n° 2016/1103 sur les régimes matrimoniaux et n° 2016/1104 sur les partenariats enregistrés*, disponibil [online] la adresa https://www.flf.fr/sites/default/files/medias/documents/2019-01/Les_couples_contexte_international.pdf, p. 10, consultat la 3 mai 2022.

Crăciunescu, Cristina-Mihaela, *Dreptul copilului de a-și cunoaște mama, sau drumul de la certitudine la îndoială*, în „Pandectele Române", nr. 8/2015, p. 96.

Dumitru, Mircea, *Cum dialogăm cu cei cu care avem dezacorduri profunde? Despre toleranţă, caritate şi failibilism epistemologic,* în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 2, 2020, p. 22.

Ferrari, Isabella, *Family Relationships in Italy after the 2016 Reform: the New Provisions on Civil Unions and Cohabitation,* în „International Survey of Family Law", 2017, pp. 173-176.

Filipescu, Ion P., Filipescu, Andrei I., *Tratat de dreptul familiei*, ediția a 7-a, Bucureşti, Editura All Beck, 2002.

Gidro, Romulus, Gidro, Aurelia, *Drept privat roman. Elemente comparative cu dreptul civil şi dreptul procesual civil român contemporan*, Bucureşti, Editura Universul Juridic, 2014.

JOUBERT, Natalie, *La dernière pierre (provisoire?) à l'édifice du droit international privé européen en matière familiale – Les règlements du 24 juin 2016 sur les régimes matrimoniaux et les effets patrimoniaux des partenariats enregistrés*, în „Revue critique de droit international privé", nr. 1/2017, p. 7.

Lenti, Leonardo, *Journées italiennes Turin et Côme, 22 au 26 mai 2017, Concepts, intérêts et valeurs dans l'interprétation du droit positif, Rapport italien relatif au thème n°2, Droit de famille*, Association Henri Capitant.

Marinai, Simone, *Recognition in Italy of Same-Sex Marriages Celebrated Abroad: The Importance of a Bottom-Up Approach,* în „European Journal of Legal Studies", nr. 1/2016, p. 11.

Mazilu-Babel, Mihaela, *România la CEDO: 13 cupluri de același sex și legislația care nu permite căsătoria sau orice alt tip de uniune civilă*, material disponibil pe *juridice.ro* (accesat la 20 mai 2022).

Miclea, Mircea, *Metacompetențele viitorului*, în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 2, 2021, pp. 21-28.

Motica, Adina-Renate, *Considerații privind aplicarea principiului ocrotirii interesului superior al copilului în caz de divorț al părinților săi,* în „Analele Universității de Vest din Timișoara", nr. 2/2014, pp. 31-145.

Necula, Constantin, *Familia – de la sacru în ideologic*, în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 1, 2022, pp. 21-23.

Nicolescu, Cristina, *Dreptul familiei*, București, Editura Solomon, 2020.

Pop, Ioan Aurel, *Gânduri de început… Familia şi evoluţia sa*, în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 1-2, 2019, pp. 21-23.

Popescu, Corneliu-Liviu, *L'obligation positive des États de légiférer les partenariats civils entre les personnes de même sexe. Commentaire à l'arrêt de la Cour europeenne des Droits de l'Homme - chambre du 21 juillet 2015, Affaire* Oliari et autres c. Italie, *Requêtes nos 18766/11 et 36030/11*, în „Analele Universității din București", Seria Drept, pp. 35-44.

Regulamentul (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenţei, al legii aplicabile şi al recunoaşterii şi executării hotărârilor judecătoreşti în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate, publicat în JO L 183 din 8 iulie 2016.

Ringelheim, Julie, *La non-discrimination dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme. Bilan d'étape*, Institute for Interdisciplinary Research in Legal sciences (JUR-I), Centre for Philosophy of Law (CPDR), 2017, pp. 12, disponibil [online] pe pagina https://sites.uclouvain.be/cridho/ documents/ Working. Papers/CRIDHO-WP-2017-2-JR.Art.14.pdf, consultat la data de 3 mai 2022.

Rizoiu, Roxana, *Trei întrebări despre căsătorie și parteneriatele civile,* în „Revista Română de Drept Privat", nr. 3/2018, pp. 378-383.

Udrea, Cornel, *Singurătatea colectivă*, în „Revista de Dreptul Familiei", nr. 1, 2020, p. 21.